

Příčiny onemocnění

Čtenáři se teď budou pravděpodobně ptát: Jak může člověk nebo dokonce myslitelé a filosofové vymyslet tak mnoho nesmyslů? Odpověď na to je, že se jedná o kolektivní nemoc. Také takzvaní duševně nemocní mohou být velmi chytrí, „duchaplní“ a logičtí. Tato nemoc má historické důvody, jimiž se zde nebudeme zabývat. Může být však vysvětlena také psychologicky, a o to se pokusíme v příští kapitole. Na povrchu leží jednoduché vysvětlení: Je-li popřeno Já, subjekt - skrze Já, skrze subjekt samozřejmě -, člověk pak nemá žádnou odpovědnost. To je velmi lákavé zjištění. Potom se s ním něco „děje“, nemá přece žádnou svobodu, nebo jinak řečeno žádnou možnost pokoušet se o *začátky*, nové začátky, o to méně, že *on* přece není *on*, nějaká bytost. To by bylo racionální vysvětlení tohoto fenoménu. Ale jako většina racionálních teorií, ani tato nestačí. Neboť při všech „redukujících“ vysvětleních („myslení není nic jiného než ...“) lze cítit veselí a rozkoš, které nemají svůj kořen v racionální, ale v pociťování. V duši přece musí být důvod k tomu, že lze vytvořit tolik věcí proti logice.

Onemocnění myšlení

Na druhou stranu je to právě nemocná instance (myšlení, poznání), která by si onemocnění měla jinak všimnout. Všechna onemocnění vědomí jsou sebeuzavírající. Čím více nesmyslů člověk vytváří ve své mysli, přičemž se *domnívá*, že myslí, o to více vědomí churaví: nepovšimnuté, nemyslitelné a domněle myšlené vměstky ve vědomí svou neprůhledností zabraňují myšlení, podobně jako vměstky v organismu ztěžují oběh šťáv. Představy, názory a úsudky, které nejsou jasně promyšleny, nejsou utvářeny zcela vědomě, nemoc pouze zhoršují.

Popsali jsme jednu speciální „chybu myšlení“ a sledovali, jak se její vlivy projevují v myšlení. Právem se můžeme ptát: Jsou to jediné následky?

Známe přece jiné duševní poruchy, které s tím, co jsme popsali, zdánlivě nemají nic společného.

Onemocnění myšlení oloupí duši o možnost správného vhledu do vlastní situace. Vždyť myšlení je pro dnešního člověka vlastně jakýmsi „duševním okem“, tj. nejjasnější funkcí vědomí; přece jsme vi-

.
. .
. . .

.....%

děli, jak i jiné duševní funkce získávají svou orientaci prostřednictvím myšlení. Jeho onemocněním dnešní člověk ztrácí svou orientaci a to znamená, že jeho pohnutkami mohou být nejasné, nekontrolované a nepoznané impulzy. S jejich zdroji se seznámíme v příští kapitole. Proto je onemocnění myšlení tak závažné: v popsanych symptomech můžeme odkrýt celou řadu motivů, které jsou obsaženy v „pohledu na svět“, který je dnes všeobecně rozšířený. To je však jen jedno hledisko. Všeobecné pravidlo duševně-duchovního života zní: Z toho, čeho se člověk nechopil jako svých možností, se stávají onemocnění a negativní síly, přetvářející se v příznaky nemoci. O těchto jevech pojednáme hlouběji v následující kapitole. Zde posoudíme ještě jeden ústřední komplex otázek jako příklad chybného vývoje vyvolaného onemocněním vědomí.

V dřívější době člověk o sobě věděl, že je stvořením, a věděl (nikoli prostřednictvím svého myšlení, ale skrze přirozenou moudrost, která mu byla vrozena, proto to věděl snově), že je duševně-duchovní bytostí. V době onemocnění vědomí, v níž je bytí bytostí Já popíráno a odvozováno z přírodních procesů pozorovatelných zvenku, člověk je ve vnímání svého bytí znejistěn: „On není nic, než...“ Čím je člověk ve svém myšlení poctivější a upřímnější, tím více se mu zdá, že mu uniká jeho vlastní bytost, neboť jeho myšlení mu říká něco docela jiného, než co by jinak vůči sobě pociťoval. Poněvadž myšlení v jeho „současném“ procesu dění neprožívá, v současnosti také neprožívá sebe sama jako *myslitele*, nemá zkušenost myslícího člověka, a proto hledá svou bytost jen tam, kde může nalézt jasně vymezené obsahy vědomí: v minulosti své duše, v myšleném, vnímaném a představovaném, v zrcadleném vědomí minulosti. Všechno minulé je však *skutečně* obrazem jeho bytosti právě tak málo, jako každý jiný obraz v tomto vědomí. Tak se člověk musí stále znovu přesvědčovat o svém bytí, musí hledat důkazy, opory, aby cítil, že *je*. Podobá se přítomnému žáku, který se ptá svého mistra na povahu Buddhy - my bychom se ptali na naši pravou bytost Já - a dostane odpověď: „Ten hledá osla, na kterém jede.“

Onemocnění duše, kořen egoity

Dospěli jsme ke kořenu egoity. Poněvadž člověk se ve své přítom-

&

nosti neprožívá jako hledající, myslící a prožívající, potřebuje vlastnictví, úspěch a sebepotvrzení - potvrzení toho, že je. Namísto toho, aby se prožíval jako *myslící*, což by mohl, chce se přesvědčit o svém bytí zvenku a to ho dovádí ke sklonu k sebepocitování. Pocitovat se člověk může jen na *něčem* - což je všechno, co mu k tomu slouží, co je nutné a důležité, na čem lpí; nakonec mu k tomu slouží i druhý člověk. To také určuje jeho postoj k němu. Pozice, moc, peníze, uznání atd. tvoří pro něj svět, na němž je závislý, v němž musí stále usilovat o sebe a *dokazovat* si sám sebe, aby měl jistotu o svém bytí.

Onemocnění duše začíná *nahoře*, u jejích nej světlejších schopností. Co o člověku dnes říkají tzv. „vědecké názory“, je z větší části již podmíněno onemocněním vědomí: člověk jako počítač, jako fyzický potomek zvířat, řeč jako výsledek programování atd. Nikdo ještě neviděl „vyšší vývoj“, „pozitivní“ mutaci, neřkuli řadu propojených mutací s pozitivním výsledkem. Neboť aby si člověk mohl něco počít se svými rukama, na nichž nejsou ani drápy, ani kopyta, musí být zároveň odpovídajícím způsobem vyvinutý také jeho mozek a obráceně, jinak jsou jen překážkami v „boji o bytí“. Aby bylo možné považovat řeč za výsledek programování, musíme předpokládat další „řeč“, jejímž prostřednictvím se to programování děje.

Jsou to mýty, ale nebezpečné mýty, které mají tendenci se uskutečňovat. Proces „mozek myslí“ se uskutečňuje tam, kde člověk namísto myšlení asociuje - a dokonce to považuje za myšlení. Prostřednictvím dezorientace, která je způsobena tím, že mu v procesech vědomí chybí prožitek sebe sama, se člověk opírá o sebepocitování čím dál víc, více, než by to bylo nutné, a stává se na něm závislým. Pěstuje citový život, který je nemocný, poněvadž je řízený egoitou. Obyčejný cit nic „*necítí*“, protože není podobný zdravému, nýbrž nemocnému oku, které namísto toho, aby se dívalo ven, prožívá *samo sebe*, svědí, tlačí, bolí. Je snad onemocnělé citění citem? Cítí *jen* sebe sama. A prostřednictvím tohoto znejistělého pocitování Já se volní život stává stále slabším. *Kdo* by zde měl *chtít*? Zvláště jsme-li přesvědčeni, že všechno je determinováno - znamená pak „vůle“ vůbec něco?

Postoj vědy k duševní bytosti

Ve vztahu k duševní bytosti postupuje věda zcela pasivně. Dlouho už se ví, že člověk je egoistická bytost, ale dříve se za to lidé styděli, považovali to za nemoc, za mravní defekt, který se většinou odvozoval z pádu do hříchu. Dnes jsme hrdí na svůj egoismus, kdesi jsem slyšel také o „sacro egoismo“. Vědeckým přesvědčením je, že člověk je *původně* a „od přírody“ egoistou, a všechno, co je jiné, veškeré morální způsoby chování jsou jen zdařilými výsledky krocení jeho v podstatě asociální, „zlé“ povahy. Zde se však zaměňuje správná diagnóza nemoci s normou zdraví: Je-li celý svět nemocnicí pro onemocnělé chřipkou a také lékaři onemocněli, pak budou ty, kteří nekašlou, nemají horečku ani rýmu, považovat za nemocné a budou se pokoušet je léčit. Marx právem konstatoval, že dějiny a politika v jeho době jsou řízeny především hospodářskými zájmy států a společenských tříd: to je správná diagnóza nemoci. Jako lékař by musel říci: Nyní je to tak, ale nesmí to tak zůstat. On však přijal nemoc, poněvadž byl také nakažený. Podle něj měla tato nemoc pouze sloužit jiné třídě.

Věda ospravedlní všechno. Kdyby se z nějakého důvodu stalo módou chodit po čtyřech, fyzika, statika a ortopedie by to hned přivítaly jako velký pokrok: je to přece nesrovnatelně stabilnější než onen ne-

Homo neopithecus (2 hp)

pravděpodobný způsob chůze na dvou poměrně dlouhých a tenkých nohou.

Lékaři by v tom zajisté našli nějakou přednost, např. příznivé působení na trávení a příznivý vliv na krevní oběh v hlavě. Psychologové by „návratem k přírodě“ odkryli fantastické výhody pro sociální život: rozdíly ve velikosti lidí by byly mnohem méně nápadné, což by u malých lidí mnohem vzácněji vedlo k pocitům méněcennosti, a proto i k menšímu úsilí o kompenzaci... Ekonomičtí experti by jistě našli celou řadu příznivých vlivů: Musely by se obouvat i ruce, vyrábět a prodávat nové oděvy, vznikla by nová móda, nový nábytek atd. - prostě vznikly by nové podněty k růstu ekonomiky! Nové filmy, nové hry, nové bary, nové noční podniky!

Zážitky úspěchu musí mít každý, a proto jen žádné frustrace! Skutečně věříte, že to tak bylo vždy? Že lidé se zhroutili, když se jim něco nepodařilo? Dante nemohl udělat politickou kariéru, přestože si to velmi přál. Proto máme „Božskou komedii“, která by jistě nevznikla, kdyby byl např. starostou Florencie. Jistě platí znovu diagnóza, že člověk „musí“ mít zážitky úspěchu. Jestli by to však psychologie nepovažovala za normální, ale za nemoc, mohl by toho člověk využít a upustit od honby za úspěchem - musel by se však na ni dívat jako na něco nenormálního.

Stává-li se diagnóza nemoci normou, potom určuje i výchovu, zacházení člověka s člověkem, jejich vztah a chování. Patří-li egoita k normální povaze člověka, musíme přece vychovávat egoisty (což také pilně děláme), a nemá-li někdo k tomu dostačující sklon, musí být „vyléčen“. Původ onemocnění neleží v soukromé oblasti, ale v myšlení, ve společné komunikativní podstatě člověka. Z toho plynou více osobní symptomy porušenosti duševního života. „Vymyšlení“ nesmyslu zakládá nesmysl. Onemocnění následkem toho, že odmítáme přijmout nejprve nadvědomé schopnosti, plodí kolektivní, a právě proto nepovšimnuté podvědomé působení, které se dnes prostřednictvím kolektivních, lidi snadno ovlivňujících „inspirací“ vypíná jako světová moc a opanovává povrch světového dění.

Oddělení dvou částí vědomí

Na základě toho, že dnes zavládlo oddělení přítomného prvku vědomí od minulého, mohl by člověk pozorovat a chápat poznávání a rozumění jako současné procesy a postupně je také zahrnout do své zkušenosti. Místo toho je však poznání z obrazu světa vyloučeno a člověk hledí jen na vnější stránku vědomí, na jeho produkty, na jeho chování. Tento duševní postoj vzbuzuje nemoc:

- a) poněvadž ruší důslednost a průhlednost myšlení a kloní se k sebe popírajícím výrokům jako „Já nejsem“;
- b) poněvadž umožňuje obraz světa, z něhož je člověk vyloučen; je proto ve svém vědomí sebe sama znejistěn - egoita, sebepotvrzení, „seberealizace“;
- c) poněvadž se jeho neuskutečněné schopnosti zvrhnou v nezdravé, iracionální instinkty, které jsou, ospravedlněny vědou, uspokojovány „racionálně“ a získávají tak v životě rozhodující moc.

Člověk nepřipisuje poznání žádnou reálnost, nebo nanejvýše zanedbatelnou reálnost, zatímco za skutečnost považuje *produkty* poznání, získané prostřednictvím „neskutečného“ poznání. Oddělení směsi dvou částí vědomí dává jednu možnost, která je však dnes uskutečňována jen z poloviny. Člověk se dívá na minulé obsahy a neobjevuje, že je vidí - z přítomnosti - a že *on* je ten, kdo je vidí. Následky se projevují v pokřivení celého duševního života - celého života.

Kühlewind

Georg